

22. 1. 2013 Chrám sv. Mikuláše (vernisaž výstavy): promluva o odkazu Jana Palacha pro současnou dobu

Dobré odpoledne,

rád bych řekl pár slov k tématu, jaký je odkaz Jana Palacha pro současnou dobu. Doufám, že nebudu mluvit jen za sebe, ale také za kolegy ze Studentské rady FF UK i za další studenty, kteří s námi pořádali letošní vzpomínkové akce ke 44. výročí sebeupálení Jana Palacha.

Myslím, že v debatách, které zejména kolem výročí vždy přicházejí a rozvíjí úvahy o odkazu Palachova činu, se vyskytuje několik zažraných stereotypů. Jde o zkratkovité vidění, o šablony, přes které Palachův čin vnímáme, ale o kterých moc nepřemýšlíme. Ty hlavní jsou podle mě dvě:

- 1) Palach byl blázen, nevěděl, co dělá, jeho čin byl iracionální.
- 2) Palachův čin neměl smysl, protože pak přišla normalizace, která ho vymazala z paměti společnosti.

Ad1) Dnes již máme důkladné historické zkoumání, např. ve sborníku Jan Palach □69, které nám říká, že se Palach dlouhodobě zajímal o společenské dění a byl v tom smyslu aktivní, podílel se např. na okupační studentské stávce, psal protiokupační nápisy... jeho čin tak můžeme vidět jako završení tohoto zájmu a úsilí.

Ad2) Jsou důležité dva pohledy. Jeden, dějinný – Palachův příběh či spíše Palacha jako symbol občanské odvahy použili po dvaceti letech studenti v rámci tzv. Palachova týdne. Šlo o dobově mimořádně výraznou manifestaci – podnítila aktivitu, která vyvrcholila sametovou revolucí.

Ten druhý pohled považuji za ještě významnější – jsou tu osobní svědectví řady lidí, pro které se stal Palachův čin výrazným osobním impulsem. Za všechny bych připomněl svědectví Tomáše Halíka, který vzpomíná, jak nesl čerstvě odlitou posmrtnou masku z Filozofické fakulty do kostela sv. Tomáše, kde za Jana organizoval requiem. Popisuje, co se mu přitom honilo hlavou, jak zvažoval, jestli se má vrátit do Británie, kde měl rozestudovanou prestižní školu, nebo jestli zůstat tady a jak potom na Palachův čin ve stísněných poměrech reagovat. Rozhodl se v Československu zůstat a systematicky se

vzdělávat, aby jednou mohl společnosti pomoci. Myslím, že se mu to podařilo a že patří mezi ty, jejichž životní příběh Jan Palach radikálně proměnil či alespoň k té proměně výrazně přispěl.

Co je ale nejpodstatnější, když uvažujeme o odkazu Palachova života... Máme ho do velké míry ve svých rukou.

Generace Palachových vrstevníků je nyní již na prahu stáří a až odejde, o interpretaci Palachova činu bude rozhodovat generace střední, která byla tehdy dětmi a pak generace nejmladší, naše generace, která samozřejmě normalizaci nezažila a bude proto závislá na zprostředkovaných svědectvích.

Čím více bude přibývat roků od Janova činu, tím těžší bude vnímat Jana Palacha jako člověka, který byl, myslel a prožíval. Už teď se mnohým lidem jeví spíše jako symbol z dávných „velkých“ dějin, jako jakási polomythická postava. Bude to velká odpovědnost uchovat Jana Palacha v paměti společnosti jako člověka.

Proto si myslím, že otázka: jaký je odkaz Jana Palacha pro současnou dobu, by měla být nahrazena jinou. Kde a čím je Jan Palach přítomný v mém životě, k čemu mě svým činem vybízí, k čemu mě motivuje a zavazuje?

Jan Palach mě nemotivuje formou svého činu, ale oslovuje mě velkou odvahou, se kterou vstoupil do společenského dění a zdůraznil, o které klíčové hodnoty společnost právě přichází. Tu odvahu bych chtěl mít.

Michal Ježek

Studentská rada FF UK